

آموزش و پرورش و برنامه درسی نیوزیلند

علی زرافشان^۱

اهداف و سیاست‌های کلی آموزشی

دولت نیوزیلند در سال ۲۰۰۴ اهداف زیر را برای آموزش و پرورش تعیین کرد (اطلاعات جهانی تعلیم و تربیت، ۲۰۱۰/۱۱)

۱. دستیابی به بالاترین استاندارد عملکرد دانش‌آموزان با ارائه برنامه‌هایی که به دانش‌آموزان امکان دستیابی به حداکثر توانایی خود و کسب ارزش‌های جامعه نیوزیلند را می‌دهد.
۲. ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی برای همه مردم نیوزیلند و حذف موانع موجود.
۳. رشد دانش، فهم و مهارت‌های مورد نیاز برای موفقیت و رقابت در دنیای مدرن و دائماً در حال تغییر.
۴. بنا نهادن بنیانی محکم برای یادگیری و عملکرد آینده در سال‌های اولیه کودکی، از طریق برنامه‌هایی که از اولیا به عنوان اولین معلمان کودکان حمایت می‌کند.
۵. ارائه آموزش و پرورش فراگیر از طریق برنامه‌درسی متوازن که حوزه‌های اساسی یادگیری را پوشش می‌دهد و رشد شایستگی‌ها (دانش و مهارت) در خواندن، نوشتن، حساب کردن، علوم و فنون و فعالیت‌های بدنی را در اولویت قرار می‌دهد.
۶. دستیابی به عملکرد مطلوب از طریق تعیین اهداف روشن یادگیری و کنترل عملکرد دانش‌آموزان نسبت به اهداف و برنامه‌هایی که نیازهای فردی آنها را تأمین می‌کند.
۷. حمایت از دانش‌آموزان با نیازهای ویژه برای پیشرفت و موفقیت.
۸. دستیابی دانش‌آموزان به نظام آموزشی باکیفیت شناخته شده در سطح ملی و بین‌المللی که آنها را به ادامه تحصیل ترغیب می‌کند.
۹. ایجاد زمینه مناسب برای افزایش مشارکت اقوام بومی (مائوری) از طریق ارتقای کیفیت آموزش و پرورش آنها.
۱۰. آموزش و پرورش تنوع قومی و رسوم فرهنگی مردم نیوزیلند و موقعیت ممتاز قوم مائوری و همچنین نقش نیوزیلند را به عنوان عضو پاسیفیک و جامعه بین‌الملل محترم می‌شمارد.

ساختار نظام آموزشی

ساختار نظام آموزشی نیوزیلند براساس سن دانش‌آموزان و سطوح طبقه‌بندی^۲ (ISCED 2011) عبارت است از:

- سطح صفر: از تولد تا پنج سالگی، آموزش قبل از دبستان
- سطح یک: از شش تا یازده سالگی، دوره ابتدایی (شش سال)
- سطح دو: دوازده و سیزده سال، دوره میانی (دو سال)
- سطح سه: یا دوره متوسطه که به دو بخش زیر تقسیم می‌شود:
  - الف- چهارده تا شانزده سال، آموزش متوسطه اجباری (سه سال)
  - ب- هفده و هیجده سال، آموزش متوسطه غیراجباری (دو سال)

Zarafshanali2010@hotmail.com

۱. مشاور برنامه‌های درسی نظری سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

2. International Standard Classification of Education (ISCED)

این سند توسط مؤسسه آماری یونسکو برای طبقه‌بندی نظام‌های آموزش و پرورش بر اساس مفاهیم و تعاریف استاندارد برای ایجاد هماهنگی در مطالعات آموزش و پرورش و ایجاد ادبیات مشترک تهیه می‌شود. آخرین ویرایش آن در سال ۲۰۱۱ منتشر شده است.

ساختار آموزشی جدید نیوزیلند بر اساس سن و سال‌های تحصیل با اعداد یک تا سیزده مشخص می‌شود و به همین جهت تقسیم‌بندی دوره‌ها دارای انعطاف است و مدارس براساس نوع خود، دارای تقسیم‌بندی‌های مختلفی هستند: (۱۷-۱۸) - (۱۴-۱۶) - (۱۲-۱۳) - (۱۱-۶) - (۵-۰) (همان منبع).

معرفی اجمالی سطوح تحصیلی

دوره پیش‌دبستان: دوره غیر اجباری از شیرخوارگی تا پایان پنج سالگی است و هشت نوع مدرسه متفاوت بر اساس خدماتی که ارائه می‌کنند وجود دارد. براساس قانون همه این مدارس در چارچوب تعیین شده زیر نظر آموزش و پرورش فعالیت می‌کنند.

دوره ابتدایی: اولین دوره آموزش اجباری است و سن شروع این دوره شش سال تمام است لکن اکثر دانش‌آموزان آموزش و پرورش رسمی را از پنج سالگی آغاز می‌کنند.

دوره میانی: شامل دو سال آموزش اجباری در پایه‌های هفتم و هشتم می‌باشد.

دوره متوسطه: پایه نهم تا سیزدهم را شامل می‌شود. از سال ۲۰۰۲ به دانش‌آموزان این دوره گواهینامه ملی عملکرد آموزشی^۱ داده می‌شود.

سه نوع گواهینامه ملی وجود دارد:

۱- گواهینامه سطح یک در پایان آموزش اجباری و پایه یازدهم ارائه می‌شود و معادل GCE می‌باشد.

۲- گواهینامه سطح دو در پایان پایه دوازدهم ارائه می‌شود.

۳- گواهینامه سطح سه، معادل A-LEVEL و جایگزین گواهینامه ورود به دانشگاه می‌باشد.

مدیریت کلان نظام آموزشی

از سال ۱۹۸۹ سیاستگذاری آموزش و پرورش به وزارتخانه جدیدالتأسیس و سایر فعالیت‌ها به نمایندگی‌ها محول شد. وزارت آموزش و پرورش از جانب دولت، اداره آموزش و پرورش را با اختیارات گسترده در رهبری و سیاستگذاری و نقش اساسی در مدیریت اموال و املاک، تولید راهنماها و بیانیه‌های درسی، توزیع بودجه و پرداخت حقوق را برعهده دارد. از سال ۲۰۱۱ چهل و دو منطقه آموزش و پرورش وجود دارد که مدیریت آنها توسط چهار دفتر منطقه‌ای انجام می‌شود. نمایندگی‌ها نیز عبارتند از:

مدیریت گواهینامه‌ها^۲: نمایندگی است که گزارش‌هایی را برای وزیر تهیه می‌کند. این مدیریت مسئولیت تولید و

نگهداری چارچوب ملی گواهینامه‌ها^۳ و مسئولیت نظام کیفیت مدارس، گواهینامه ملی عملکرد را هم برعهده دارد.

این مدیریت همچنین تضمین کیفیت فارغ التحصیلان و ارزیابی مدارک خارجی را بر عهده دارد.

دفتر بررسی آموزش و پرورش^۴

مسئول ارائه گزارش عمومی درباره آموزش است. وظیفه آن تهیه گزارش‌های منظم، مستقل و قابل ارزیابی درباره کیفیت

آموزش مدارس و مراکز پیش دبستان برای وزیر آموزش و پرورش، مدیران مدارس، مسئولان دولتی، سازمان‌های آموزشی، اولیا و همه علاقمندان به عملکرد آموزش و پرورش می‌باشد.

1. National Certificate of Educational Achievement(NCE)
2. New Zealand Qualifications Authority(NZQA)
3. National Qualifications Framework(NQF)
4. Education Review Office(ERO)

دفتر مشاوره اشتغال^۱

این بخش با ارائه خدمات کارشناسی، مشاوره و پشتیبانی‌های رایگان به مردم، برای اتخاذ تصمیم‌های هوشمندانه نسبت به مشاغل به آنها کمک می‌کند. این بخش با نمایندگی‌های دولت، مدارس، آموزش عالی، سازمان‌های اجتماعی، صاحبان مشاغل، اتحادیه‌ها و گروه‌های جریان ساز شغلی همکاری می‌کند.

آموزش و پرورش ویژه

با تأسیس دفاتر محلی در سراسر کشور و بکارگیری متخصصان، دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را حمایت می‌کند. اکثر این دانش‌آموزان همراه سایر دانش‌آموزان در مدارس عادی و تعداد کمی از آنها در مدارس خاص تحصیل می‌کنند.

واحد پیش دبستان^۲

مسئول ارائه خدمات باکیفیت، در دسترس و از نظر فرهنگی مناسب به کودکان از نوزادی تا سن ورود به مدرسه می‌باشد و براساس برنامه ده‌ساله دولت که در سال ۲۰۰۲ منتشر شد، به طور کامل زیر نظر وزارت آموزش و پرورش قرار گرفت.

شورای معلمان^۳

این شورا بر اساس قانون استانداردهای آموزش و پرورش مصوب سال ۲۰۰۱ ایجاد شد و مسئول تعیین استانداردها و تأیید گواهینامه‌های صلاحیت حرفه‌ای معلمان از پیش دبستان تا آموزش عالی و هر موقعیت مرتبط آموزشی دیگر می‌باشد.

شورای پژوهشی آموزش و پرورش^۴

مسئول ارتقای کیفیت آموزش و پرورش، کاهش موانع و گسترش افق‌های جدید و خلق منابع از طریق انجام پژوهش می‌باشد.

تقویم سال تحصیلی

تا قبل از ۲۰۱۱ سال تحصیلی به سه ترم تقسیم می‌شد، لکن نتایج مطالعات و اجرای آزمایشی نشان داد که اگر طول هر ترم آموزشی کمتر و تعطیلات در طول سال توزیع شود، خستگی دانش‌آموزان کمتر و توانایی آنها برای یادگیری بیشتر خواهد شد. لذا سال تحصیلی به چهار ترم تقسیم شد و مدارس یک تعطیلی شش هفته‌ای تابستانی و سه تعطیلی دو هفته‌ای در بین هر ترم دارند. مدارس ۲۰۰ روز آموزشی در سال باز هستند و دانش‌آموزان پایه اول تا دهم ۱۹۰ و پایه یازدهم تا سیزدهم ۱۸۰ روز آموزشی دارند.

ساعات آموزشی در طول سال ۹۵۰ ساعت است و این میزان بدون در نظر گرفتن ساعات تفریح و فعالیت‌های غیرآموزشی می‌باشد. ساعات آموزش در یک روز حداقل ۴ ساعت برای پایه اول و دوم و ۵ ساعت برای سایر پایه‌ها می‌باشد (همان منبع). سال تحصیلی از اوایل فوریه (دهه دوم بهمن) آغاز و تا بیستم دسامبر (اواخر آذر) ادامه دارد و تعطیلات طولانی بعد از ترم چهارم آغاز می‌شود. شایان ذکر است این تقسیم‌بندی محدوده آغاز و پایان سال تحصیلی را مشخص می‌کند لکن در این زمینه نیز انعطاف کامل وجود دارد. وزارت آموزش و پرورش در هر سال تحصیلی با توجه به مناسبت‌های ملی و بین‌المللی تاریخ دقیق آغاز و پایان و تعطیلات هر سال تحصیلی را تعیین می‌کند.

نهادهای کلیدی برنامه‌ریزی درسی

1. Careers New Zealand(CNZ)
2. Early Childhood Development (ECD)
3. New Zealand Teachers Council(NZTC)
4. New Zealand Council for Educational Research(NZCER)

سال ۱۹۸۹ نقطه عطف در تحولات آموزش و پرورش نیوزیلند است. در این سال با مطالعات انجام شده تغییرات اساسی در مدیریت آموزش و پرورش در همه سطوح ایجاد شد. براساس این تغییرات وزارت آموزش و پرورش مسئول برنامه‌ریزی درسی است و در درون آموزش و پرورش «دفتر بررسی آموزش و پرورش» این مسئولیت را برعهده دارد. فرایند برنامه‌ریزی درسی در نیوزیلند با مشارکت گسترده همه ذینفعان انجام می‌شود و بر اساس «برنامه درسی مدرسه و کلاس» مندرج در برنامه‌درسی ملی جدید نیوزیلند (۲۰۰۹)، شورای برنامه‌ریزی درسی مدرسه با مشارکت ذینفعان محلی مسئول برنامه درسی مدرسه هستند و معلمان مسئول برنامه‌درسی کلاس خود می‌باشند (برنامه‌درسی آنلاین نیوزیلند، ۲۰۱۳)

تمرکز و عدم تمرکز در برنامه ریزی درسی

بازنگری مدیریت آموزش و پرورش با تشکیل کارگروه ویژه مطالعه در سال ۱۹۸۷ آغاز شد. نتیجه مطالعه این گروه نشان داد که ساختار مدیریت آموزش و پرورش پیچیده، متمرکز و دارای فرصت‌های محدود برای مداخله مدارس و جوامع محلی است. این روش مدیریت بعد از گذشت بیش از صد سال نیاز به تغییر دارد.

گزارش این گروه با عنوان «مدارس فردا» منتشر گردید و براساس یافته‌های آن ساختار جدید از اول اکتبر ۱۹۸۹ با اختیارات بیشتر مدارس و جوامع محلی ایجاد شد. در حال حاضر آنگونه که دکتر گراهام استوپ (۲۰۱۱) معاون ارشد دفتر بررسی می‌گوید، آموزش و پرورش نیوزیلند غیر متمرکزترین نظام آموزشی در دنیا است (اگلاثور، ۲۰۱۱)

مطالعه برای بازنگری برنامه‌درسی از سال ۲۰۰۰ شروع و پیش نویس آن در سال ۲۰۰۶ به مشورت و نظرخواهی عمومی گذارده شد. بیش از ۱۰۰۰۰ پیشنهاد از طرف گروه‌های مختلف مردم دریافت گردید. پس از اعمال پیشنهادهای نسخه نهایی آن در سال ۲۰۰۷ ارائه شد. این برنامه سه سطح ملی، مدرسه و کلاس درس را در نظر گرفته است (برنامه درسی آنلاین نیوزیلند، ۲۰۱۳).

در سطح ملی، چارچوب و جهت‌گیری‌های کلی برنامه‌درسی و چارچوب برنامه‌درسی مدرسه، مستقل از نوع، اندازه و موقعیت محلی مدرسه ارائه شده است. در سطح مدرسه، شورای برنامه ریزی موظف است با رعایت چارچوب ملی (شامل اصول، ارزش‌ها، شایستگی‌های کلیدی و حوزه‌های یادگیری) و بررسی و مطالعه شرایط و نیازهای محلی، برنامه‌درسی مدرسه خود را تولید کند. در سطح کلاس درس، برنامه‌درسی مدرسه باید به گونه‌ای طراحی شود که انعطاف لازم را برای پاسخگویی به نیازهای خاص و علایق فردی و گروهی دانش‌آموزان در هر کلاس داشته باشد. معلمان مسئولیت برنامه‌ریزی در این سطح را برعهده دارند.

سیاست‌های برنامه‌درسی

سیاست‌های برنامه‌درسی باورهایی را که برای تصمیم‌گیری برنامه‌درسی مدرسه مهم و ضروری است در سطح ملی و محلی تعیین می‌کند. این سیاست‌ها عبارتند از:

- **انتظارات سطح بالا:** برنامه‌درسی با توانمند سازی و حمایت از دانش‌آموزان به آنها کمک می‌کند تا به بالاترین سطح یادگیری و عملکرد خود برسند.
- **به رسمیت شناختن فرهنگ بومی:** با توجه به دو فرهنگی بودن جامعه، همه دانش‌آموزان باید فرصت لازم را برای آشنایی با فرهنگ بومی نیوزیلند داشته باشند.
- **تنوع فرهنگی:** برنامه‌درسی باید تنوع فرهنگی، سنت‌ها، تاریخ و ارزش‌های مردم را منعکس نماید.

- **فراگیر بودن:** برنامه‌درسی نباید مبتنی بر جنسیت، نژاد و تبعیض باشد و باید در شناخت هویت، زبان، توانایی‌ها و استعداد دانش‌آموزان و پاسخگویی به نیازهای آنها توانا باشد.
- **یادگیری آموختن:** برنامه‌درسی باید همه دانش‌آموزان را برای شناخت فرایند یادگیریشان و آموختن اینکه چگونه یاد می‌گیرند کمک کند.
- **مشارکت جامعه:** برنامه‌درسی با زندگی دانش‌آموز پیوند دارد و برای او معنا دار است و مشارکت و حمایت اقوام و جوامع را طلب می‌کند.

فرایند برنامه‌ریزی درسی

با توجه به اینکه برنامه‌درسی جدید در دو سطح ملی و مدرسه طراحی شده است، در سطح ملی فقط چارچوب برنامه تهیه شده است و مدارس بر اساس این چارچوب، طراحی و تولید برنامه درسی مدرسه را انجام می‌دهند. تولید برنامه‌درسی در سطح ملی فرایندی طولانی دارد، برای مثال تولید برنامه درسی جدید از سال ۲۰۰۳ آغاز شد و با انجام مراحل زیر در سال ۲۰۰۹ به مرحله اجرا رسید.

۲۰۰۳: بررسی مطالعات انجام شده در مورد برنامه‌درسی فعلی و تعریف پروژه

۲۰۰۴-۵: تشکیل گروه‌های مشاوره در مورد اصول برنامه‌درسی، شایستگی‌های کلیدی، ارزش‌ها و حوزه‌های یادگیری

۲۰۰۶: تهیه پیش‌نویس نسخه انگلیسی برنامه‌درسی، اعتبار بخشی برنامه و دریافت بازخورد از طریق مشارکت عمومی در فضای مجازی و تشکیل گروه‌های مستقل بررسی

۲۰۰۷: پیش‌نویس برنامه‌درسی به زبان مائوری منتشر شد و نسخه نهایی برنامه به زبان انگلیسی ارائه شد

۲۰۰۸: نسخه نهایی برنامه‌درسی به زبان مائوری منتشر شد

۲۰۰۸-۹: آغاز اجرای هر دو نسخه برنامه‌درسی زبان انگلیسی و مائوری (همان منبع)

فرایند برنامه‌ریزی درسی مدرسه با مشارکت معتمدان محلی، مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و سایر اعضای جامعه مدرسه انجام می‌شود.

مراحل طراحی برنامه‌درسی مدرسه عبارتند از:

- ۱- شناسایی ارزش‌ها و باورهای مشترک جامعه محلی مدرسه
  - ۲- ارزیابی نیازهای یادگیری دانش‌آموزان
  - ۳- در نظر گرفتن تجربیات موفق گذشته، علایق، ظرفیت‌ها، فرصت‌ها، منابع و حمایت‌های جامعه محلی
  - ۴- تعیین اولویت‌ها و طراحی استراتژی‌های دستیابی به پیامدهای تعیین شده (همان منبع).
- مدارس در هنگام طراحی راهبردهای دستیابی به پیامدهای مطلوب ملاحظات زیر را در نظر می‌گیرند:

الف- برنامه‌ریزی با تأکید بر پیامدها

ب- برنامه‌ریزی برای رشد شایستگی‌های کلیدی

ج- برنامه‌ریزی برای ارزشیابی هدفمند

د- برنامه‌ریزی برای مسیر یادگیری هماهنگ از پیش دبستان تا پایان متوسطه

تولید کتاب‌های درسی، مواد کمک آموزشی و مواد تکمیلی

با توجه به غیر متمرکز بودن برنامه‌درسی، مواد آموزشی به صورت متمرکز تولید نمی‌شود و انتخاب محتوا برعهده مدارس می‌باشد، لکن مرکز ملی مواد آموزشی^۱ مسئول تعیین استاندارد و ارزیابی کتاب‌های تولید شده توسط ناشران خصوصی

است. ناشران پس از دریافت مجوز می‌توانند کتاب‌های خود را منتشر نمایند. کتاب‌های تهیه شده برای کودکان استثنایی نیز همین فرایند را سپری می‌کنند.

منابع

- <http://nzcurriculum.TKI.org.nz/>
- nzcurriculum.TKI.org.nz/Archives/curriculum-project-archives/developing-the-draft/timeline
- **Philip Iglauer**, KEDI-ERO, “**KEDI-ERO** International Seminar on School Evaluation in Seoul, 2011, Thematic Probe Curriculum review in the INCA countries ,June 2010, www.inca.org.uk/
- World Data on Education .7th edition,2010/11
- www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/publications/WDE/2010/pdf-versiond/new_zealand.pdf